

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Matea Zgurić

ANALIZA ODNOSA JAPANSKE KULTURE I KIMONA

Završni rad

Zagreb, rujan 2019

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Matea Zgurić

ANALIZA ODNOSA JAPANSKE KULTURE I KIMONA

Završni rad

Mentor:

Izv.prof.dr.sc. Katarina Nina Simončić

Zagreb, rujan 2019

TEMELJNA DOKUMENTACIJA KARTICA:

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Modul: Modni dizajn

Broj stranica:31

Broj slika:7

Broj literaturnih izvora:4

Članovi povjerenstva:

- 1.doc.dr.sc. Renata Hrženjak, predsjednik
- 2.doc.dr.sc. Irena Šabarić, član
- 3.izv.prof.dr.sc. Katarina Nina Simončić, član
- 4.prof.pred. Marin Sovar, zamjenik člana

Student: Matea Zgurić

Lokalni matični broj studenta:10261/TMD

Datum predaje rada:

Datum obrane rada:

Ocijena:

IZJAVA O AUTORSTVU PREDDIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la preddiplomski rad pod naslovom

Japanska kultura i kimono

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

(ime i prezime studenta)

(potpis)

Zagreb, _____

1. UVOD	3
2. JAPAN.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. Povijesni razvoj.....	4
2.2. Pojava odjeće kroz povijest.....	6
2.3. Srednjovjekovna odjeća.....	9
2.4. Odjeća za vrijeme Edo razdoblja.....	9
3. KIMONO U JAPANSKOJ KULTURI	11
3.1. Pojava kimona	12
3.2. Kimono i suvremeno doba.....	13
3.3. Kimono kao kultura življenja	16
3.4. Narodni kimono.....	17
4. OBLIK I STRUKTURA KIMONA	19
4.1. Dijelovi kimona.....	19
4.2. Struktura	21
4.2.1. Spol.....	21
4.2.2. Život i smrt	23
4.2.3. Formalnost.....	24
4.2.4. Dob	25
4.2.5. Ukus	26
4.2.6. Sezona	27
5. ZAKLJUČAK	28
LITERATURA.....	29

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je Japan, japanska kultura i važnost kimona za njihovu kulturu. Japan ima vrlo bogatu povijest tekstila, a glavni fokus interesa i umjetničkog izražavanja je kimono, i više ćemo se fokusirati na razvijanje kimona kroz povijest. U uvodu će se naći podaci koji se tiču motivacije za temu koja je odabrana. Kimono je u svijetu poznat kao tradicionalna odjeća Japana. No danas nije zastupljeno nošenje kimona kao u prošlosti jer je previše nefunkcionalan za suvremeni svijet. Izrađuje se od mekane svile bogato ukrašene raznim motivima, a u području struka veže se veliki pojas obi koji čvrsto drži kimono.

ključne riječi: kimono, Japan, kultura, odjeća.

ABSTRACT

The subject of this dissertation is to investigate Japan and Japanese culture and the importance of kimonos to their culture. Japan has a very rich history of textiles and the main focus of interest and artistic expression is kimono. The introduction will provide information regarding the motivation for the topic selected. Kimono is known in the world as the traditional clothing of Japan. But today, wearing a kimono is not as common as in the past because it is too dysfunctional for the modern world. It is made of soft silk richly decorated with various motifs, and in the waist area is tied a large belt of obi that holds the kimono firmly.

keywords: kimono, Japan, culture, clothing.

1. UVOD

U ovom završnom radu definirat ćemo Japansku kulturu, te kimono kao glavni fokus. U Japanskoj kulturi glavni odjevni predmet je kimono, koji u doslovnom prijevodu riječi znači „stvar koja se nosi“, te koji ima veliko značenje u povijesti i kulturi, pa sve do danas. Japanska kultura jedna je od najznačajnijih kultura u svijetu, koju ne čini posebnim samo njena kultura i povijest, nego već i stanovništvo, klima, položaj i zemljopisna obilježja. Odjeća je vrlo važan aspekt u Japanskoj kulturi, ona izražava vlastitu osobnost pojedinaca, koji su gradili svoj jedinstveni identitet i identitet kimona. U ovom radu fokusirat ću se na istraživanju grada na otoku *Hoshu*, zbog bogatih tvornica tekstila, te zbog izrade šablona za bojanje kimona.

Glavni razlog istraživanja ove teme je velika zainteresiranost za jedinstvene primjerke kimona, njihov raskoš, detalji te bogatstvo boja koje rijetko gdje možemo susresti. Istraživati japansku umjetnost, kulturu, njihove običaje i odijevanje. Kroz istraživanje nastale su i vlastite ilustracije ženskih kimona, koje se nalaze u razradi rada. Cilj završnog rada je bio istražiti i istaknuti simboliku jedinstvenog kimona, kao i značenje Japanske kulture i povijesti.

U ovom radu ću navoditi ujedno autore knjige, koji su mi pomogli u istraživanju teme mog završnog rada. Joanne Berg Eicher *Encyclopedia of World Dress and Fashion*, enciklopedija svijeta, odijevanja i dizajna, koja uključuje različite kulture i povijest, pa tako sve do istočne Azije i Japana, koja mi je pomogla u doprinosu kulture tog vremena. Du Ry van Beest Holle, *Velika ilustrirana povijest svijeta*, Dalby Lisa Crihfield; *Kimono: Fashioning culture*; *University of Washington Press*, povijest kimona i njegovog dizajna, i kao zadnja Božidar Pasarić, *Kratka povijest Japana*, koja mi je odgovor na pitanje kako je Japan u dva tisućljeća postao vodeća tehnološka i industrijska velesila u svijetu.

2. JAPAN

U ovom djelu završnog rada definirat će se Japan kao zemlja i predložiti njegovu povijest, te razvoj i značaj kako bi lakše definirali kulturu u kasnijem dijelu rada.

2.1. Povijesni razvoj

Japan ili „Zemlja izlazećeg sunca“ (jap. *Nippon* ili *Nihon*) je sustav otoka, tj. arhipelag koji se nalazi na krajnjem istoku Azije kao posljednje ili prvo civilizacijsko područje. Japan se sastoji od četiri glavnih otoka, a oni su *Hokkaido*, *Honshu*, *Kyushu* i *Shikoku* te još od manji priobalni otoci. Kako je *Honshu* središnji i najveći otok, on je ujedno središte ključnih i turbulentnih događaja koji su se zbivali u japanskoj povijesti. *Hokkaido* je bio izoliran i naseljen uglavnom narodom *Ainu* te je bio nepovoljan za poljoprivredu i naseljavanje zbog oštre klime, a najmanji glavni otok *Shikoku* nije imao značajni politički ili geografski utjecaj na povijesne događaje.¹

Suzuka, to je grad na otoku *Honshu*, otprilike pedeset kilometara od Nagoye, južni Japan, poznat po jakoj industriji automobila, tvornice tekstila, stojeva, kemijskim proizvodima, elektroničkih uređaja, najdulju tradiciju ima proizvodnja papira od kojega se izrađuju šablone za bojenje kimona.

S druge strane tu je najzapadniji glavni otok *Kyushu*, koji je zbog svoje blizine Kine i Koreje bio pogodan za razvijanje trgovine i novih kulturnih utjecaja. Isto tako bio je i udaljen od centralnih vlasti na otoku *Honshu*, pa su zbog toga područja na otoku *Kyushu* imala visok stupanj autonomije sve od nastanka japanske države u 8. stoljeću do *Meiji* restauracije 1868. godine.

Što se tiče geografskih obilježja Japan je izrazito planinska zemlja koja obiluje šumama, a naselja su se gradila na obalama mora, malobrojnim ravninama i pogodnim planinskim dolinama.²

Jedna od karakteristika japanske civilizacije je njezino povijesno zaostajanje za azijskim susjedima, prvenstveno za Kinom. Dok se kineska civilizacija razvijala nekoliko tisućljeća prije Krista, Japan je uspio stvoriti svoju ujedinjenu i centraliziranu državu tek početkom 8. stoljeća s prijestolnicom *Nara*.

¹ Božidar Pasarić, *Kratka povijest Japana*, Naklada Jesenski i Turk, 2010, str. 76.

² Miroslav Brandt, *Velika ilustrirana povijest svijeta 11: 1454-1600*, Rijeka, 1977, 5123.

Figura države je bio car, a to znači da je on službeno vladao Japanom, ali *de facto* nije imao civilnu niti vojnu vlast već samo simboličku i ceremonijalnu vlast. Car je morao voditi teške političke borbe s aristokratskim obiteljima koje su nastojale preko cara vladati.

Sve do 12. stoljeća glavnu ulogu je imala obitelj *Fujiwara* koja je postupno gubila svoju moć na račun ratničkih klanova.

Klanovi su bili svojevrsni japanski nacionalni identitet pošto su s vremenom sve više dobivali na važnost utječući na politiku Japana. Klan se uglavnom sastojao od jedne plemićke obitelji koja je vladala određenom provincijom. Glava klana je ujedno bio i shugo, civilni upravitelj pokrajine te izvršitelj državne vlasti te nisu imali vojnog iskustva.³

Novi veleposjednički sustav se razvio sam iz sebe jer su se veleposjednici nastojali riješiti poreza koji im je nametnut, a potreba za novim obradivim površinama je bila sve izraženija zbog rasta stanovništva. .⁴

Prijestolnica je oslobađala veleposjednike od poreza kako bi ih se potaklo na proširivanje novih obradivih zemljišta. Uskoro su veleposjednici počeli prisvajati neplodno zemljište, kamenjare, rijeke i močvare.

Na takvim se zemljištima plaćao manji porez, a cijena imanja je konstantno rasla sve do te mjere da su siromašni zemljoradnici bili prisiljeni povjeriti svoju zemlju zemljoposjednicima, koji su se radovali toj praksi, ali su morali jamčiti za sigurnost zemljoradnika. Kako su seljaci bili i dalje slobodni, veleposjednici su tražili načine kako ih zadržati na novostečenim zemljištima jer radne snage je nedostajalo. Zbog nemira i nesigurnosti tijekom Gempejskog rata zemljoradnici i njihove obitelji su tražili sigurnost zemljoposjednika, koji su imali vlastitu vojsku te su zemljoradnici ostajali na njihovim imanjima. Zahvaljujući novom ekonomskom modelu *Kamakura šogunat* se uspio održati do 1333. godine, a u tom razdoblju Japanci su doživjeli invazije *Mongole* 1274. i 1281. godine koje su uspješno odbili.

U obrani zemlje *šogunat* je skupio platio pobjedu jer je svojim vazalima i veleposjednicima obećao bogate nagrade, tj. podigao je kredit bez pokrića i jamaca.

³ Miroslav Brandt, *Velika ilustrirana povijest svijeta 11: 1454-1600, Rijeka, 1977, 5123.*

⁴ Božidar Pasarić, *Kratka povijest Japana, str. 76.*

Kako više nije bilo ratnog plijena i zemlje za podijeliti, velik broj feudalaca je osiromašio, a *Kamakura* šogunat počeo gubiti utjecaj zahvaljujući spletkama klana *Hojo*, koji su bili regenti šogunima tj. kanrei. Slabost šogunata je htio iskoristiti car *Go-Daigo* koji se 1331. godine spremao na restauraciju carske vlasti, tzv. *Kemmu* restauracija. Za pomoć se obratio *Ashikagi Takaujiu* te su 1333. godine osvojili *Kamakuru* i srušili šogunat..⁵

Već sredinom 15. stoljeća održavali su svoje vojske (za obranu i za napad), određivali poreze, financirali projekte, gradili tvrđave i donosili vlastite zakone. .⁶

Osim jačanja položaja *daimyoa*, uzrok slabosti bakufua je bilo ubojstvo šoguna *Ashikage Yoshinorija* od strane *daimyoa Akamatsu Mitsusukea* 1441. godine. Na vlast dolaze mladi šoguni od kojih je jedan *Ashikaga Yoshimasa*, koji je pao pod vlast ambicioznog *daimyoa Hosokawe Katsumotoa*. On će biti kanrei tijekom pedesetih i šezdesetih godina 15. stoljeća.⁷

1.1.Pojaava odjeće kroz povijest

Kimono kao takav potječe još iz davnog 7. stoljeća i to iz Kine. Prije same pojave kimona nosili su se dugi oblici odjeće, za to razdoblje su specifična dva oblika, odnosno dva tipa odjeće koji tada nisu nalikovali te nisu imali nikakve sličnosti s današnjim kimonom. Jedan od primjera je bio odjevni predmet koji je bio nalik tunike, te se nosio u *Yayoi* razdoblju, drugi takav oblik odjevnog predmeta potječe sa kineskih sjevernih ravnica i sastoji se od nabrane suknje, skrojenih hlača, i jakne pritegnute sa strane. Tadašnji položaj u društvu se, osim tunicama koje su nosili tamošnji japanski naseljenici, iskazivalo se i tetovažama kao i obojenim tijelima. Također se nosio i nakit kao što kod žena, tako i kod muškaraca.⁸

Kineska je dinastija u 7. stoljeću proširila vladavinu po cijelom dalekom istoku te na taj način šire i mijenjaju svoj način odijevanja koji su Japanci prihvatili. U to vrijeme nije bilo velike razlike između muške i ženske odjeće.

Žene su odijevale jaknu *Ju*, suknju *Chun*, te još jednu suknju *Shang(MO)*, dok su muškarci odijevali jaknu *Ju* sa suženim rukavima, suknju *Chun* i hlače *Ku(Hakama)*.

⁵ Miroslav Brandt, *Velika ilustrirana povijest svijeta 11: 1454-1600*, Rijeka, 1977, 5123.

⁶ Miroslav Brandt, *Velika ilustrirana povijest svijeta 11: 1454-1600*, Rijeka, 1977, 5123.

⁷ Miroslav Brandt, *Velika ilustrirana povijest svijeta 11: 1454-1600*, Rijeka, 1977, 5123.

⁸ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

U narednim godinama, točnije u sljedećih 100.godina *Shang* odnosno *Mo(shang)*, izlazi iz upotrebe te i žene počinju nositi *Ku(hakama)* hlače, odijevale su ih narednih 500.godina.⁹

Kimono kao odjevni predmet se u Japanu pojavio tek u *Nara* periodu (710.-784.) i to po uzoru na Kineze. U to vrijeme su Japanci sastavili *Yoro* kodeks koji nalaže da se sva odjeća preklapa po principu, lijeva strana preko desne, ta tradicija se održala sve do danas. Specifični način odijevanja za to vrijeme su bili *Agekubi* za muškarce, te *Tarikubi* za žene. Ono što je ove načine odijevanja činilo posebnim bilo je to da je *Agekubi*, muški način odijevanja bio je sa okruglim izrezom te se taj način odijevanja još danas koristi u nekim primjerima ceremonijalne odjeće. Specifičnosti za *Tarikubi* je taj da je to bio ženski, preklopni, način odijevanja.¹⁰

Hein razdoblje, koje se ptezalo od 8. do 10.stoljeća, obilježilo je kraj kineskog utjecaja na Japan, koji se kasnije odrazio i na način odijevanja. Utjecaj se još mogao prepoznati u muškom načinu odijevanja, dok su žene razvijale kreativnost karakterističnu za to razdoblje.

⁹ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹⁰ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

Slika 2. *Junihitoe* odjeća iz razdoblja *Heian*

Odjeća se kao i kultura počela uvelike mijenjati. Žene su nosile slojevite *tarikubi* kimone. Unatoč slojevima i dalje su se mogle nazirati hakama hlače, dok su leđa kimona krasile ceremonijalne *Mo* suknje, koja je izgledala poput pregače.

Počinju se javljati prve razlike između slobodnih, mladih djevojaka i udanih žena, koje se iskazuju bojama *hakame*. Također se javlja i razlika između odjeće za javnost i one kućne. Dvorske dame nosile su *junihitoe*, preklopna odjeća s dvanaest ili više slojeva ispod koje se naziru *hakma* hlače. Žene su kasnije pojednostavile svoju odjeću i miču silne slojeve. *Kosoda*, odnosno maleni rukav, zapravo označava početak razvoja kimona. *Kosoda* je bio prvi sloj odjeće, koji i direktno ide na kožu. U početku je kosode bio bijeli no kasnije su ga ukrašavali raznim uzorcima i bojama.¹¹

Novi veleposjednički sustav se razvio sam iz sebe jer su se veleposjednici nastojali riješiti poreza koji im je nametnut, a potreba za novim obradivim površinama je bila sve izraženija zbog rasta stanovništva.

¹¹ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

1.2.Srednjovjekovna odjeća

Kamakura razdoblje (1185.-1333.) je takozvano razdoblje rata, u kojem dominiraju ratnici i heroji. Muški dio populacije u to vrijeme biraju preklopni način odijevanja. Ratnici nose *Hirate* koji se sastoji od dva odjevna dijela, gornjeg preklopnog dijela i kratkih hlača, a tokom rata nose i oklop preko. Luksuzan način odijevanja prisutan je tek za vrijeme ceremonije, no kasnije u potpunosti nestaje.¹²

Muromachi razdoblje (1392.-1573.), u ovom razdoblju *hirate* se ukrašavaju raznim ukrasima i uzorcima zvanim *Daimon*, što kasnije postaje muška ceremonijalna odjeća, kod ženskog odijevanja prisutni su brojni slojevi odjeće sa velikim rukavima, te počinju nositi *kosode* preko kojeg idu crvene *hakama* hlače. Krajem ovog razdoblja javlja se novi kulturni poredak u kojem *kosode* dolaze dolaze u centar pozornosti.¹³

Žene počinju nositi *kosode* bez *hakama* hlače što ih produljuje do gležnja. Gornja odjeća pojavljuje se u raznim ukrasima i raznim bojama. Zbog odbacivanja hlača, *kosode* zahtijevaju nešto što bi držalo omotanog oko struka, tada se pojavljuje *obi* pojas, prvi oblik *obi* pojasa izgledalo je kao uže.

Dame za posebne prigode počele nositi i druge *kosode* (odjeća koja labavo visi), koji nije bio omotan obijem oko struka, već slobodno visi sa ramena. U današnje vrijeme je oživljen kao odjeća za tradicionalna vjenčanja.

Asobime djevojke pojavljuju se u 16. stoljeću, često nazivane kao kurtizane. Bile su to moderne dame koje su vodile javni život. Nosile su *kosode* pričvršćene dugom svilenom trakom zvanom *Nagoya obi*, nosi se na način da se šest do sedam puta mota oko bokova i veže se u mašnu. *Tabi* čarape se počinju svakodnevno nositi.¹⁴

1.3.Odjeća za vrijeme Edo razdoblja

Kosode iz Edo razdoblja za razliku od kimona ima kraće i siromašnije rukave. *Kosode* su šire za 5cm od kimona, zbog čega se šav nalazi nešto niže na ruci. Rukav je manji, a ispod je zaobljen i opšiven. Stražnji dio rukava je bio zašiven za tijelo *kosode*.

¹² Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹³ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹⁴ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

Kasnije Japan opet pada pod utjecaj Kineske dinastije *Ming* u 17.stoljeću.*Kosode* se počinju izrađivati od finijih i mekših tkanina uvezenih iz Kine.Među pučanim postaju popularne pamučne tkanine.Kanije japanci po uzoru na Kinu počinju tkati damast,saten i tanku svilu.¹⁵

Trgovačko građanstvo se uzdiže i odjednom postaje bogatije i počinje pomagat i imat veliki utjecaj sama umjetnost.Svoje bogatstvo se pokazivali prekrasnim oslikanim uzorcima i vezom ukrašenim *kosode-om*.Prijelaz iz doba ratnika u doba trgovaca utjecalo je na odijevanje,estetiku i razmišljanju ljudi u modi.*Keicho* razdoblje (1596.-1615.) pojavljuje se novi izgled, u kojem se promijenila asimetrija, pojavljuju se napravljeni oblici i krupne krivulje.¹⁶

Kanbun razdoblje (1661.-1673.) razdoblje vrhunca dizajna i stilskog izražavanja, kada *kosode* postaju platno za umjetnika koji ga je asimetrično oslikava.Jedan motiv koji ide od vrha ramena, te pada dijagonalno prema donjem rubu.

Genroku razdoblje (1688.-1704.) razdoblje nove tehnike bojenja „*Yuzen*“, koji je omogućio prostoručno oslikavanje bijelih linija prilikom bojadisanja stvarale jasne obrise između obojenih područja.¹⁷

Kosode u *Genroku* ističu se kao paunovo perje između kimona.Označava iskorak u evoluciji samog kimona.Razmišljanje o samoj modi dolazi u 17.stoljeću samim time i promjena.Proporcije *kosode* se mijenjaju, širina na leđima se smanjuje, a rukavi proširuju i produljuju do moderne veličine.1660.godine nastaju takozvani lutajući rukavi,čiji su dugi 45cm,a *kosode* rastu za dodatnih 15cm što uzrokuje i rast obi pojasa.

Ljuljajući rukavi i široki obi dio su luksuza u Edo razdoblju.1650-ih.godina otvor na rukavu.*Kosode-a* postaje širi što su pokrenuli muškarci zvani *Date Otoko*..¹⁸

Takvi otvori smatraju se drskim,ali također utječu na duljinu rukava.Da bi se održala estetika obi raste zajedno sa rukavom.U edo razdoblju pojavljuju se dobne razlike.

Mladi ljudi koji nose *kosode* imaju nešto duže rukave, koji nije spojen s rukom.Odrastanje tj. dob i starost pokazivalo se skraćanjem rukava.Do kraja 1770.-ih godina rukavi odrasle osobe to jest žene postaje dug kao i kod mladih.Rubni šav više se ne spaja s bočnim, što znači da rukavi vise i zadržavaju se takvi sve do danas.

¹⁵ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹⁶ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹⁷ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

¹⁸ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.43-48

Rast rukava i obija zahtjevalo je produljenje same duljine *kosode-a*, koji postaje duži od duljine žene koja ga nosi. Tkanina se nije smijela zaprljati prilikom izlaska van, morale su se vezati kosode pomoćnim pojasom. U Edo razdoblju puno se elemenata ograničava i mijenja, dulje kosode otežavju hodanje, širi obi i elegantniji način vezanja na leđima, ograničene su također i frizure, postajale su sve više složenije zbog čega nisu mogle slobodno spavati, a kozmetika im se sastojala od olova koja su bila štetna na njihovo zdravlje.

Razvoj *iki* mode budi dva aspekta kasnog edo razdoblja društveno-političkog i stilskog. Stilsko prijelazi sa žarkih boja u tamnije nijanse boja i velikih oslikanih motiva za poznavajuće uzorke. Prostitutkama i samurajima dopušteno je nositi odjeću žarkih boja.

No svatko tko je imao stila, okrenuo se *iki* modi pune elegancije. 1720. godine žarke boja se zabranjuju zakonom, a tamnije zavladaše čak i u ceremonijalnu odjeću. Kasno edo razdoblje, strast prema luksuzu stvorila modu skupog svilenog donjeg rublja.¹⁹

Kosode, skromno ukrašene, skrivalo je bogatstvo i ljepotu, koja se prilikom hodanja mogla razaznati, samim time *iki* postaje način prekrivene pobune, jer se tada smatralo da se u to doba ne smije biti previše direktan napadan, jer se smatralo diskretnost kao vrlina. Takav način razmišljanja najviše je odgovaralo gejšama, i zato se to za njih smatralo zlatno doba.

2. KIMONO U JAPANSKOJ KULTURI

U ovom dijelu završnog rada definirat ćemo kimono te njegove značajke. Također ćemo definirati povijesni razvoj i značajke japanske kulture. Kimono je simbol samog Japana u odjevnom i kulturnom smislu.

Kimono kao riječ ima vrlo veliko značenje, pojam kimona ljudi kosiste kada pomisle na element za haljinu ili tuniku kao takvu. Japanska odjeća se identificira po različitim kriterijima koje karakterizira kimono iznutra. Pogled na pojedinca ili osobu koja nosi kimono, otkriva i razlikuje niz stvari o njezinoj dobi, spolu, ukusu, klasi, sezoni i prigodi.

¹⁹ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 43-48

2.1.Pojaava kimona

Društvo u 19.stoljeću razlikovalo se od prijašnjih,što se odrazilo na promijenu i raznovrsnost kosode-a koji se tada nosio.Iako prvo preuzet od strane Kineza,kimono se mijenjao kroz stoljeća,bez ikakve konkurencije.Japanci sve do 19.stoljeća nisu imali potrebe definirat svoju odjeću kao narodnu odjeću, no zapadnjačka moda u Japanu ih prisiljava da identificiraju ono što nose.Riječ kimono („ki“-nositi, „mono“-stvar),koja je osnovni odjevni predmet do tada zvat *kosode*.Nakon 3000.godina samouređenja,1860.ih godina *Meiji* režim suočava prilagodbu prema internacionanom svijetu.²⁰

Pučani i dalje nastavljaju nositi kimono, jer heroji su izvukli Japan iz feudalizma, te prisvajaju zapadnjački stil i način odijevanja. Odjeća je tada bila posvuda,imali su razne nazive,rzličitih materijala,te su je ukrašavali raznim motivima, jer tada nije bilo kimona.Sve se promijenilo i svodilo na to nosi li netko *Yofuku* (zapadnjačka odjeća), ili *Wafuku* (japanska odjeća).Prije same *yofuku* nije bilo i nije postojala *wafuku*.Samo ime kosode (maleni rukav), više nije odgovaralo onome što su nosili,razlog je tome sto se kimono nije nastavio zvati kosode kao prije, jer rukavi na kimonu su bili sve samo ne mali.

²⁰ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.56-91

Slika 3. Prikaz kimona

Standarni oblik T karakterističan je za kimono, koji se izrađuje od jednog komada tkanine sa minimanim rezanjem. sve do početka 17. stoljeća kimono se izrađivao od komada tkanine širok oko 40 centimetara, a rukavi su bili rađeni od tkanine široke 20 centimetara. Od lijevog do desnog ruba širine kimona je bila 120 centimetara. Sredinom 17. stoljeća širina tkalačkog stana se smanjila što je rezultiralo i smanjenjem širine tkanina i sužavanjem kimona.²¹

Razvoj koji uključuje izmjene (žene na početku ne nose hlače a kasnije hlače postaju dio i ženskog kimona, slojevitost izrade i način ukrašavanja koju su donosile razne dinastije i sl.) prikazuje bogatstvo određene dinastije na vlasti kao i civilizacijskog napretka Japana te vanjskih utjecaja (rat, mogućnost uvoza novih raskošnijih tkanina i sl).

2.2. Kimono i suvremeno doba

U suvremenom dobu Japanska moderna žena vozi se u natrpanom metrou, igra golf i vozi auto. Dok japanska kulturna žena stoji u „muškarčevoj sjeni“ pada u nemilost u Japanu. Svakodnevne aktivnosti iz života, teško se obavljaju u kimonu, no unatoč svemu tome kimono nije nestao u potpunosti, iako se danas rijetko nosi. Za Japance kimono je najljepša narodna nošnja na cijelom svijetu, u njemu leži duša Japana.

U aktivnostima iz svakodnevnog života nosi se zapadnjačka odjeća, a kimono je rezerviran samo za posebne prigode i prilike za formalna događanja i ceremonije.²²

²¹ Eicher, Joanne B., *Encyclopedia of World and Fashion Vol.6 East Asia*, str.355

²² Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str.111-114

Slika 4. Vlastita ilustracija – Matea Zgurić

U svom modnom crtežu, prikazuje se kimono koji spada u moderno i suvremeno doba. Zbog svoje nefunkcionalnosti, ovakvi tipovi kimona nose se u formalnim prigodama.

Vlastita ilustracija nastala je inspiracijom japanske umjetnosti, kulture te jedinstvenim kimonom, zbog svoje raskoši, unikatnih detalja, i bogatstvom boja koje rijetko gdje možemo susreti. Sama Japanska kultura, ručni rad kimona, bogati izbor najfinijih materijala i unikatnih raskošnih detalja od kojih se izrađuje, šalje poruku svijetu kao inspiracija, čak i najpoznatiji dizajnerima, a tako također i meni.

Suvremeni kimono, obilježila su njegova ograničenja, a ne potencijali. Oblik i linije kimona potječe još od *Meiji* razdoblja. Samo je samurajski kimono jedini kimono koji je postao standard. Iako je kimono rijetko u upotrebi, on kao predmet neće nikada nestati iz Japanske kulture, te u 20. stoljeću kimono se nosi u prigodama koje zahtijevaju formalnost.²³

²³ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 111-114

Svaka formalna događanja i posebne prilike zahtjevali su i prikladne uzorke, te se takva tradicija nastavlja i danas, samo što danas cvjetni uzorci postaju popularniji od onih zemljanih i prugica. Posebne prigode na kojima se nosi kimono su ključni trenuci u životu, poput rođenja djeteta, vjenčanja te sprovoda. Kod takvih prigoda poput vjenčanja, rođenje novorođenčadi te sprovoda, formalni je svileni kimono, te prigode poput mature, ulazni rituali u školu, kao i u novu tvrtku, umirovljenje, također se nosi takav kimono.

Kao što smo već i spomenuli da kod svakodnevnih poslova, u kimonu se ne provodi baš lako radi svoje nefunkcionalnosti, uprkost svemu kimono jednostavno ne nestaje.

Kimonov reljef sužen je, te je stekao standarde o tome što on sam jest, a što zapravo nije prihvatljivo. Oduzeta je sloboda varijacija, ali nije postao stilizirana narodna nošnja.²⁴

Povijesni i kulturni korijeni funkcije i oblika modernog kimona su jasni. Činjenica je da niti jedan stranac ne može nositi kimono bez da ga u Japanu čudno ne gledaju. U 20. stoljeću, kimono se nosi u prilikama koje zahtjevaju formalnost, a cvjetni uzorci postaju sve poznatiji i češći. Formalna događanja na koja se poziva nošenje kimona jesu rođenje, vjenčanje te na sprovodima, no nosi se i na maturu, diplomu, raznim svečanostima, ulaskom u novu tvrtku, ulaznim ritualima za školu, razne ceremonije te za Novu godinu. Kimono danas označava Japansku kulturu i ponos, tradiciju te kulturnu povezanost.

Neke od žena ne nose kimono na takvim formalnim događanjima, te postoje još nekoliko svečanih prigoda gdje je dopušteno nošenje kimona, posebno ženama u srednjoj dobi, dok imaju naprimjer čajanku, dok uređuju cvijeće i vrtove, tokom plesa, te dok idu u kazalište. Takva vrsta nošenja kimona postaje hobi za imućne žene, koje kombiniraju kimono i obi po želji, vrsti, boji, dobi, spolu, uzorku, sezoni. Kod muškaraca, nošenje kimona je uglavnom na vjenčanjima, kao mladoženje, iako i tada rađe izaberu nošenje sakoa.²⁵

Ceremonije poput ulaska u 21. godinu života, ili ulaska u novu narednu godinu dopušta nošenje formalne odjeće ili kimona. Posebno žene starije dobi, kojima je dopušteno nošenje kimona na odlasku u kazališta, uređenju cvijeća, odlaska na čajanku, te muškoj populaciji na vjenčanju kao mladoženja.

²⁴ *Kimono: fashioning culture, str. 111 – 145*

²⁵ *Kimono: fashioning culture, str. 111 – 145*

2.3. Kimono kao kultura življenja

Ugrađujući nove elemente i mijenjajući izgled i oblike kao sama riječ odjeća nosi poruku koja mijenja i reflektira društvo i eru, kao i sam jezik. Prenesene informacije su ogroman kapacitet odjeće. Razne poruke učinkovito emitirana drugim članovima društva koji su dobro opremljeni kulturnim znanjem, kako bi znali čitati svake znakove, već na prvi pogled. Razlika je u uniformama, odjeća prikazuje zanimanje, također šalje poruku o bogatstvu, manje specifičnu, ali jednako jasnu. Na ukus ukazuju ostali suptilni znakovi i detalji.

Odjeća to jest sam kimono je kodiran porukama, što pokazuje i određuje spol, dob, godišnje doba ili sezonu, formalnost, bogatstvo i ukus. Amerikanci drže zakonitim ciljevima da odjeća mora biti udobna i funkcionalna, dok je kimono sad nefunkcionalan, ali cijelo tisućljeće prije učinkovit je i savršeno funkcionira kao odjeća. U svakoj kulturi, odjeća uglavnom prikazuje klasu, čin i status.

Najvažnija društvena funkcija modernog Japana bila je razgraničavanje granica između dvaju područja to jest čina. Razlog toga je to da stari klasni sustav uglavnom bio jasan, dok socijalni plasman u modernom Japanu postao kompliciraniji posao.

U modernom Japanu krojači, tumače status i klasu preko broševa tvrtke. Suprotnost tome kimono je počeo izražavati jednostavnu Japansku narodnu nošnju.

Vladajuća elita regulira dizajn i boje koji je dozvoljen u nižim klasama, odjeća postaje često pretjerano politička. Kasnije zabranjene boje važne su za smjernicu u modi *Heian* palače.²⁶

Raskoš za pučane bile su obične pruge, poznate kao *iki* u 19. stoljeću. "Odijevanje je izraz stanje uma", psihološka hvaliteta prepisuje se odjeći. Osobe se odijevaju prvenstveno da bi izrazile svoju individualnost. Treba znati i raspoznati sva pravila koje kimono ima, pravila koja reguliraju potrebne različitosti, te prepoznati pojedinca koji izražava ukus. Odjeća može postati samo politički izraz, ali ljudi uglavnom nose ono što se od njih očekuje. Igranje odjećom i odijevanjem je moda, na pragu neočekivanog ali primamljivog, ali u isto vrijeme sposobnost uzimanja i proširenja nekih sitnica, pa je to sve proces protezanja društveno prihvatljivih granica. Rezultat svemu tome je odbacivanje kategorije odjeće u određenim povijesnim epohama..²⁷

²⁶ *Kimono: fashioning culture*, str. 8

²⁷ *Kimono: fashioning culture*, str. 8

2.4.Narodni kimono

Postala je snažna i raznolika, regionalna skupina tradicije radne odjeće,posebno za žene sve do sredine 19.stoljeća.Svi predmeti Japanske odjeće imaju jednake karakteristike dizajna,prepoznatljivi kao „*kimonoid*“, ali tijekom stoljeća narodni komono nije bio ništa ako ne funkcionalana odjeća.

Sva tradicionalna Japanska odjeća,dijeli vrlo slične tehnike gradnje bez obzira na razlikama u društvenom položaju,tehnikama i funkciji.Skup stilskih elemenata koji je ograničen i samo obuhvaća kimono uzorak,,te koji se ogledaju u haljinama seljaka i princeze podjednako.Japanska narodna odjeća, uvijek je imala problema kod mobilnosti,ali ljepota narodne folklorne nošnje ukorijenjen je u svojoj funkcionalnosti-vez tehnikom zvanom sashiko.Japanski izvor iz povijesnog vremena, od svih načina da se ljudski torzo omotava u tkaninu, oni su omotavali prednji dio,lijevo preko desne,nešto poput jakne.Oni ne priznaju nikakve stražnje zatvarače,pulovere,kopčanje tkanine na bilo koji način,tako ni stezanje.Varirala je dužina i oblik rukava,ali su bili pričvršćeni na isti način,ravnim šavom do ruba odjeće.Pričvršćuje se kabelima i žicama,povremeno našiven,ali često odvojen od odjeće.

Vezanje je bilo sa dvije ili tri trake tkanine,privezana *obi-em*,što je bio specifičan za moderni kimono.Mjesta s uskim *obi-em*,povezanim preko hlača ili žicom pregače,označavalo je radnu odjeću..

Haljine su rađene za svakog nositelja, samo u labavom smislu,osnovni dio kimona vezao se za tijelo tkanine,dvije ušivne dužine po rubu,kako bi se složila leđa,ispred prijelaz,te na kraju umetak ako je potrebno preklapanje.²⁸

Kada se odjeća sprema,jednostavno se preklopi uz duljinu šavova.Rastaviti i preurediti se mogu ušivni komadi na kimonu.Gotovo je modularna tradicionalna odjeća kao i Japanska arhitektura.Radna odjeća za žene, počela je u obliku kimona ogrtača,koji je dosezao do lista sredine.Rađeno je od tvrde divlje svile ili od izvornih vlakna,te od indigo obojenog pamula.Rukav se rastezao pomoću kabla koji se naziva *tasuki*,kako bi oni ostali čvrsti, jer se od žena nije očekivalo da radi sa vrećama tkakina koje vise iz ruku..Za toplinu,lakoću pokreta,zaštitu i skromnost, nosila se dodatna odjeća na donjem dijelu tijela,bilo je mnogo varijacija hlačama,neki od njih su nosili ispod kimono hljina,a neki preko.

²⁸ *Kimono: fashioning culture, str. 150 - 155*

Krajevi kimona su se gurali u *obi*, a suknja se dizala iznad koljena. Kimono u jednostavnom obliku mogao je odma biti pretvoren u radnu odjeću ili odjeću za putovanja, jednostavnijim povlačenjem suknje. Gornji dodatni slojevi poznati kao *mijika* (kratko), i *sodenashi* (bez rukava), te ravan prsluk bez ovratnika. Izgrađene pregače od ploča tkanina na donjem dijelu tijela, pojasom pričvršćen, nosile su se na kimonu ili hlačama. Za teški rad na otvorenom, nadodani su šesnaest zaštitnih dijelova odjeće, jedni od njih su tajice (*kyahan*), omotač za ruke (*udenuki*), štitnici za ruke (*tekko i tebukuro*), te dugačke tkanine za zamatanje glave (*tengui*). Socijalne razlike prikazuju nošenjem tkanina na glavi, tako da su mlade žene nosile i imale jedan stil, a njihove majke drugi. Kao što se selo y omotalona jedan stil i način, a selo x na drugi način.²⁹

Zbog jeftinog materijala, dostupnosti i praktičnosti zapadnih hlača i majica za radnu odjeću postaje rasprostranjena, dok druga ima strmoglavi pad radne snage u poljoprivredi.

Jeftina odjeća napravila je neekonomičnost, dok pad poljoprivredne radne snage oslabio je seoske kulturne tradicije. Radna regionalna odjeća (*noragi*) izumrla je bez javnih obavijesti.

Slika 5. Narodni kimono

Po morfološkoj podjeli, dijeli se na jednodijelnu vrstu (*kimona*), i dvodijelnu, karakterističnu za seljačke radne haljine. Duljine do gležnja, dugačkih rukava i obija, omotana haljina preuzela je visoku stranu društva koju danas smatramo Japanskom narodnom nošnjom.³⁰

²⁹ *Kimono: fashioning culture*, str. 150 – 155

³⁰ *Kimono: fashioning culture*, str. 8

Kimono je za slobodno vrijeme,a dvodijelna odjeća je za rad.Dvodijelna odjeća kod svečanosti za obično vrijeme,a kimono za formalnost.U socijalnom smislu je za visoke klase kod ona dvodijelna je za niske klase,dvodijelna se smatrala ruralnom,a kimono je bio urbanistički.Kimono je u 19.stoljeću bio rodni, dok je dvodijelni bio strani.

Dok u modernom razdoblju kimono je bio za žene, a dvodijelni je bio za muškarce.Narodni se kimono sastoji od gornjeg dijela, prsluka,tajica, hlača, jakne i pregače,kao i kratki kimono u obliku ogrtača.Danas se osjeća divljenje,na primjerima proizvoda narodnog kimona,kojeg su žene ručno izrađivale te izrazile fini osjećaj obrtništva.

Kao i svaka tradicijska odjeća, kimono doživljava promjene kroz povijest i razvijaju se oblici po kojima se razliku bogati od siromašnih, određene kaste u društvu (trgovci, samuraji, prostitute), a tijekom 18. stoljeća i dobna pripadnost.

3. OBLIK I STRUKTURA KIMONA

U ovom dijelu završnog rada definirat će se oblik i struktura kimona, prema značenju njegovog oblika, po strukturi kimona,te prema određenim značajkama,i prema samom načinu izrade.

3.1.Dijelovi kimona

Kod kimona rijetko uključujemo radikalne promjene u osnovnom obliku. U usporedbi sa zapadnom modom vidimo akutnu razliku. U zapadu dramatično se mjenja ženska silueta te jezik mode ponajprije opisuje oblik. Recimo, oblik pješčanog sata, S – krivulje, A – linija, obrnuta piramida s postavljenim ramenima.

Dugogodišnji interes za suknju kristalizira ovu zabrinutost jer suknje postavljaju opću konfiguraciju sezone na modnom tijelu. Konture kimona prebacuju pitanje mode od oblika na područje uzroka, boje i ukrasnih detalja te su vrlo konzervativne. Dosljedno platno za prikazivanje čipkarske vještine, mašte slikara i prikazivanje umjetnosti boja daje ravan neprekinuti dio kimona te njega više obilježavaju boja i uzorak nego sami oblik. Elementi koji definiraju izgradnju kostima su: geometrijsko korištenje standardnih širina tkanine prišivenih s minimalnim rezanjem, otvorena, preklopna prednjica, pričvršćen ovratnik ušivena oko

prednjeg otvora, rukavi se sastoje od širine tkanine pričvršćene na rub. Kroz stoljeća kimona su imala različite modne naglaske, razni dijelovi kimono odjeće bili su smanjeni ili produljeni, suženi ili prošireni.

Ove promjene radile su se na istim osnovnim dijelovima koji su ostali prepoznatljivi u obliku i izgradnji. Tijekom svoje povijesti osnovna izgradnja rukava ostala je konstantna i ako su kimono rukavi pokrivali prste, povukli se na zapešća, zatvorili, slobodno visjeli, produljili i opet se skratili. Kimono je izrađen od vijka tkanine standardne širine oko 35 cm. Vijak sadrži oko 11 i pol metara, što je dovoljno za odjeću jedne odrasle osobe. Klasična tradicionalna kimono trgovina prikazuje svoje proizvode kao red rola tkanina. Kimono tijelo čine dvije ravne duljine tkanine, a spajaju se u sredini leđa pa padaju preko ramena na prednji dio. Okumi (širina presjeka dvije polovice) je opšiven na svakoj strani, daje amplitudu tkanine u kojoj je ogrtač prebačen, lijevom preko desne strane, a drže se zajedno pojasom u struku ili boku.

Okovratnik ili ovratnik (*eri*) je presavijena traka tkanine pričvršćena na prednji otvor oko dekoltea gdje doseže oko trećine puta prema dolje, na okumi na svakoj strani.

Rukavi (*sode*) se sastoje od druge širine vijka pričvršćenog na stranama tijela. Nije istina da je kimono slobodna veličina.³¹

Japanci su visoki i niski, debeli i mršavi kao i svi ostali ljudi. Kad se kimono šiva po mjerama, tijelo se izmjeri da bi se utvrdila duljina i obujam.

Kod mršave osobe kimono će nabrati višak u spojne kvote, a debela osoba imati će kimono napravljen s punom uporabom širine tkanine. Višak koji imamo kod kimona se ne izrezuje, nego se presavija u šavovima. U prošlosti, kada bi se kimono prao, trebao se uvijek razdvojiti, a tada bi se mogao presložiti na drugačiji način. Kaburu je japanski naziv za stvari koje se nose na glavi. *Haku* su svi dijelovi koji se nose od struka prema dolje. *Kiru* je sve što visi sa ramena. *Hameru* je glagol za navlačenje rukavica. *Haki – mono* je odjeća koja se nosi ispod struka, i različita je za muškarce i žene, a *Ki – mono* je odjeća koja visi s ramena i uvijek su bili vrlo slični..³²

³¹ *Kimono: fashioning culture, str. 18-22*

³² *Kimono: fashioning culture, str. 18-22*

3.2.Struktura

Japanci čak i u ovo vrijeme koje karakterizira eksperimentiranje u modi jako paze kad su odjeveni u *wafuku* oko toga što je, a što nije prikladno. Odijevanje u *wafuku* možda je komplicirano, ali je logično Kimono akademije, časopisi i upute promoviraju kulturni način odijevanja kimona. Kod svake kimono i *obi* cjeline koja se nosi moraju se uzeti u obzir razlike u sljedećim dimenzijama: život i smrt, spol, prigoda, sezona, dob i ukus.

Nekad je izbor jednostavan kao recimo kod spola, kimono je ili ženski ili muški kao i u slučaju života i smrti. No u drugim dimenzijama postoji mnoštvo različitih opcija. Ovisno o prigodi postoji fino i opsežno gradirana serija izbora. Kimono prenosi svoje značenje i poruku putem boja, tkanine, uzoraka i oblika. Prema boji kimona možemo otkriti dob osobe. Mlađi nose svjetlije, a odrasli tamnije boje.

Postoji puno grešaka koje osoba može napraviti prilikom odijevanja u kimono. Nošenje kimona krive razine formalnosti je najvjerojatnije najbolnija odjevna greška koju osoba može načiniti. Odijevanje mimo sezone ili starije ili mlađe u odnosu na dob je samo pogrešan korak. Da bi se mogla i interpretirati poruka koju kimono nosi moraju se znati očitati znakovi koje sadrži.

3.2.1. Spol

Spol se očitava sa vanjskog donjeg ruba rukava. Kod odraslih žena rukav kimona je blago zaobljen, rub rukava neudane žene je još više zaobljen dok je rukav kod dječjeg kimona najzaobljeniji, a rukav muškog kimona je pravokutnog reza. Što je osoba društveno odgovornija njen rub rukava je manje zaobljen. Osnovni rez modernog kimona malo se razlikuje među spolovima, ali je i dalje očito koji je muški, a koji ženski. Ženski kimono mora biti prilagođen do visine gležnja uzicom koja se nalazi u području bokova i mora biti dulji od ženine visine. Muški kimono je jednoličan uglavnom smeđih, sivih, zelenkastih, crnih i tamnocrvenih tonova. Ženksi rukav je otvoren od pazuha do donjeg ruba dok je muški rukav kraći i spojeni na unutarnjoj strani. Najveća razlika kod kimona je boja i ako se na kimonu nalazi neki uzorak on je sitan i ponavlja se. Muški *obi* je už, prigušenijih boja i drugačije vezan. Kod ceremonijale odjeće muškarci vežu oko bokova krut i 5 cm širok obi da ukrote

kimono i preko njega nose *hakama* hlače. Sa neformalnim kimonom (*yukata*) nose mekši heko obi koji je kao šal i sličan je onom dječjem.³³

Ženama *obi* je širi, veći i krući te im nije dopušteno nositi *heko obi*. To također određuje društvenu različitost i može se jasno očitati u stupnju društvene slobode koja je dopuštena djeci i muškarcima, ali ne i ženama. Muškarci i djeca su slični, a žene su drugačije od njih. Sve trake, kopče i šalovi koji se nose kao ukras na obiju, javljaju se samo kod ženskog kimona. Oblik obuće se također razlikuje po spolovima.

³³ *Kimono: fashioning culture, str. 18-22*

Slika 6. Muški kimono

Ženska obuća je zaobljenija dok muškarci nose zori i geta obuću koja je četvrtastog oblika. U japanskoj kulturi zaobljene linije su za žene, a ravne za muškarce.

3.2.2. Život i smrt

Kad se odijevaju za pogreb pokojniku se odijeva čisti bijeli pamučni kimono ili kimono od kudelje i *obi* koji je sašila ženina rodbina. Vrlo značajno je to da jedina osoba koja uz pokojnika nosi bijeli kimono je i nevjesta. Nevjesta može nositi i raznobojnu podstavljenu odjeću preko bijelog kimona.

Ceremonijalni svadbeni bijeli kimono je specifičan zbog zlatnog i srebrnog brokata oko *obi*a. Velika je sličnost između pokojnika i nevjeste, oboje prekidaju stari život i ulaze u novi..³⁴

Odmah nakon vjenčanja nevjesta odijeva obojani kimono koji označava njen prelazak u mladoženjinu obitelj. Kimono pokojnika preklapa se na drugačiji način.

Desna strana kimona nastavlja se preko lijeve dok kod običnog preklapanja ide lijeve strane preko desne.

U Japanu način preklapanja odjeće označava život ili smrt, a ne kao na zapadu gdje se prema načinu preklapanja odjeća prepoznaje kao muška ili ženska.

3.2.3. Formalnost

Formalnost je važna ako ne i najvažnija dimenzija narodnog odijevanja. Kada pričamo o formalnosti unutar odijevanja modernog Japanca, postoje dvije glavne kategorije, *heragi* (formalna odjeća) i *fudangi* (svakodnevna odjeća). Zahvaljujući formalnosti kimono je opstao i postoji u modernom dobu. Formalnost se proteže kroz sve segmente odijevanja, kimonu, obiju i obući te kroz uzorke i boje..³⁵

Formalnost se određuje po svim segmentima i aspektima kimona. Razina formalnosti učitava se položajem oslikanog dijela na kimonu te količinom grbova.

Što je kimono svileniji i sjajniji to je kimono formalniji. Najsvećaniji kimono je onaj koji ima asimetrični uzorak. Najformalniji kimono je crni, slabašno ukrašen na rubu i sarži pet grbova..³⁶

Japanski grbovi, osim što vrše funkciju *heraldike*, *logu* i finog dizajna, također govore koliko je kimono formalan. Kimono i *obi* su cjelina koja utječe jedna na drugu te su usko povezane jedan za drugu. Da bi kimono odašiljao prvu i potpunu sliku, kimono i obi moraju biti usklađeni. Vrsta obija također prati pravila o tkanini, slično kao i kod kimona.

³⁴ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 170

³⁵ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 179-191

³⁶ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 179-191

Slika 8. Formalni kimono

Najviša razina formalnosti se očituje kroz metalne brokate te obojani brokati pripadaju srednje formalnima. Dok je sjajna obojana svila formalna, vuna, pamuk i kudeljla spadaju u svakodnevno nošenje.³⁷

Obuća je važan segment formalnosti. Najformalnije *tabi* čarape, nose se u bijloj boji te se obojane smatraju vrlo neformalnim. *Zori* i *geta* su vrsta obuće koje se nose. *Zori* su formalna obuća obložena kožom ili tkaninom, ravno podignute dok su *geta* svakodnevne drvene sa zubatom potplatom i nose se bez *tabi* čarapa. Formalnost se također ističe *wafuku* jaknom (*HAORI*), širokim plisiranim *hakam* hlača te se njihovo kombiniranje smatra neformalnim, dok kao zasebni komadi odašilju formalnu sliku.

3.2.4. Dob

Osim društvenog statusa i prigode, dob žene također mora biti prikladna za kimono koji će žena nositi. Kako žena odrasta tako se i kimono mjenja. Kimono odražava dob i zrelost žene, odnosno djevojke.

Japanske žene prolaze kroz 3 faze i kimono mora predstavljati taj napredak. Kada napuni 13 godina, djevojka postaje mlada dama te za tu prigodu mora nositi odgovarajući kimono, a to

³⁷ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 179-191

je potpuni kimono s obijem za odrasle žene. Sa 20 godina djevojka ulazi u zrelo dob, međutim pravi život odrasle žene slijedi tek kada se uda i postane majka.

Spol i formalnost isto kao i dob se izražavaju kroz rukav. Što je muškarac stariji, rukavi na kimonu se smanjuju, dok je kod žena drugačije. Što je žena starija, zrelija to je rukav veći. Nakon udaje, rukav se smanjuje. *Obi* i njegovi ukrasi su još jedan način kako odrediti u kojoj fazi života je neka djevojka. Neudana mlada dama veže svoj *obi* niže od pazuha, šal je upadljivih boja i viri iz obija, a *obi* vrpca je vezana iznad sredine. Kod udane žene *obi* je vezan oko struka, *obi* šal viri iz obija, a *obi* vrpca je vezana na sredini dok kod starijih žena *obi* je vezan bliže bokovima, *obi* šal je gotovo u potpunosti uguran iza *obija* i *obi* vrpca je vezana ispod sredine *obija*.³⁸

3.2.5. Ukus

Privlačnu ženu u Japanskoj kulturi predstavlja gejša, dok su obične žene oličje skromnosti. Između gejša i obične žene postoji mnogo načina na koji e kimono može nositi. Ženin karakter, ponašanje i zavodljivost se izražava kroz način na koji nosi kimono, to je ono što određuje ženin ukus. Kimono i *obi* su nositelji društvenog položaja, sezone i povoda. Žena se ne smatra prikladno suprugom ako joj je stražnji dio ovratnika spušten i *obi* vezan niže od običnog. Otkriveni potiljak i spuštene *obi* odašilje zavodljivošću, dok su skriveni potiljak i široki *obi* ukočeni.³⁹ Gejša je pravi primjer kako kombinirati ta dva načina.

Naprijed gejša šalje prividnu sliku obične djevojke zbog svjetline kimona i velikih lelujućih rukava, visoko vezanog obija sa upadljivim *obi* šalom, *obi* trakom zavezanog iznad centra i ovratnikom koji se preklapa visoko blizu vrata.

³⁸ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 193-201

³⁹ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 206-207

Slika 9. Izgled gejša

Gejša, odnosno *maiko* je jasni primjer kako određeni način nošenja kimona šalje poruku o osobi.

3.2.6. Sezona

Ovisno o gosišnjem dobu, postoje dva glavna tipa kimona koja se nose. *Hitoe*, nepodstavljeni i *awase* podstavljeni kimono. *Hitoe* se nosi u ljetnim mjesecima dok se *awase* nosi ostatak godine. Ovisno o vremenu može se napraviti iznimka u nošenju kimona.

Ako je u listopadu vruće i toplo, može se napraviti iznimka da se obuće nepodstavljeni kimono, ali se u tom slučaju moraju prilagoditi boje i uzorci. Za listopad su specifične tamne, bogatije boje s motivima orhideja, gusaka u letu..⁴⁰

Također ako je i u svibnju vruće pa je dozvoljeno odijenući nepodstavljeni kimono moraju se isto tako poštivati boje i uzorci koji mora biti načinjen od čvrsto tanke svile. Ulaskom u lipanj

⁴⁰ Dalby, L.: *Kimono: Fashioning culture*, str. 206-207

žena skida ovratnik s donjeg kimona i stavlja novi, svileni. Svijest o sezoni upravlja i koji se kimono kombinira s kojim obijem. Primjerice tijekom novogodišnjih dana kada su aktualni motivi bora, šljive i bambusaisti uzorak se neće nalaziti i na obiju i na kimonu.

4. ZAKLJUČAK

Istražujući literaturu i knjige drugih autora definirani su problematika i pojam kimona. Kimono kao japanski odjevni predmet koji se pojavljuje od samih početaka japanske civilizacije te označava japansku povijest i kulturu koji ima neprekinuti niz u svojoj prošlosti.

Prolazeći pisanim istraživanjima autora i povijesnim razvojem kimona kao tradicijske odjeće koja je glavni predstavnik kulture jedne zemlje to jest najčešći oblik prepoznavanje Japana u

svijetu, prikazani su nadogradnja i izmjene tog odjevnog predmeta, kao i njegovo nestajanje u svakodnevnoj upotrebi.

Jedako kao i tradicijska odjeća bilo koje kulture, kimono je blago koje se kroz stoljeća mijenjalo i prilagođavalo potrebama ljudi koji su ga nosili, no za razliku od primjerice narodne nošnje neke siromašnije balkanske zemlje, sama riječ kimono označava nešto veliko i snažno te je japanska kultura najpoznatija upravo po odjevnom predmetu.

Malo koja kultura može za sebe reći da je prepoznata svugdje u svijetu po odjevnom predmetu i to je moćan dokaz važnosti odjeće za prepoznavanje nečijeg identiteta. Kao što Hrvati znaju koji kraj domovine označavaju primjerice dukati, kratka naboranasuknjica uz šarene čarape ili primjerice botuni, tako cijeli svijet zna što je kimono te koju kulturu i narod povezujemo s njime.

Iz svega napisanog jasno je vidljivo da je japanska kultura obilježena i prepoznatljiva upravo po odjevnom predmetu u kojem, čak i u današnjem svijetu modernog dizajna poznati dizajneri traže nadahnuće. Verzije kimona u različitim oblicima su prihvatljive današnjim civilizacijskim tekovinama koje kreatori oblikuju kreirajući odjeću prema krojevima kimona iz 17. i 18. stoljeća te prilagođavajući današnjim potrebama modernih ljudi - pratitelja modnih trendova.

U radu je prikazano da je kimono rijedak primjer moderne upotrebe narodnog blaga i tradicijskog nasljeđa u današnjem vremenu.

LITERATURA

Eicher Joanne Berg, *Encyclopedia of World Dress and Fashion Vol. 6 East Asia*; Berg Publishers Oxford University Press, 2011. str. 355

Du Ry van Beest Holle , *Velika ilustrirana povijest svijeta XI. 1454-1600;*, Gerard et al., Otokar Keršovani Rijeka, 1975.

Dalby Lisa Crihfield; *Kimono: Fashioning culture*; University of Washington Press, 1993. 2.

Božidar Pasarić.: *Kratka povijest Japana*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2010.

POPIS VIZUALA:

Slika 1. Junihitoe odjeća, preuzeto sa

<https://www.flickr.com/photos/davegolden/34070608126> (Dave Golden, 2017.)

Slika 2. Meiji odjeća, prikaz kimona, preuzeto sa

[https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/04/1631609567/kimono.html#gallery\[1364997816\]/0/](https://blog.dnevnik.hr/modnizamorac/2013/04/1631609567/kimono.html#gallery[1364997816]/0/)

Slika 3. Moderni kimono,

Vlastita ilustracija, Matea Zgurić, 2015.

Slika 4. Narodni kimono, preuzeto sa

<https://hr.hercobuca.rs/etnicke-tradicije-japanske-kulture-odrazavaju-japanski-stil-odijevanja-2260>

Slika 5. Muški kimono, preuzeto sa

<https://www.pinterest.com/pin/301881981251823058/>

Slika 6. Formalni kimono, preuzeto sa

https://now-and-forever.c.blog.so-net.ne.jp/_images/blog/_60b/now-and-forever/57-6b963.jpg

Slika 7. Gejše, preuzeto sa

<https://www.wish.hr/wp-content/uploads/2014/01/gejše.jpg>

